

У дневном листу
“Политика”
изашао је овај чланак,
11. јуна 2012. године,
који говори о томе
како је прослављен
редак Јубилеј
“500 година...”

ПРОСЛАВА СТОГОДИШЊИЦЕ ИЗГРАДЊЕ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ
ЦРКВЕ У СЕЛУ БЕЖАНИЈИ КОД ЗЕМУНА 1847-1947

Фудбалски клуб поделио судбину сел

Судбину многих становника овог краја проживео је и ФК „Б“ који је основан још 1921. Екипа у којој је починило неколико играча, па и репрезентативаца, била је слика овог краја до тих година прошлог века.

– Тада стижу неки нови људи. Били смо спремни да скупимо помоћемо клуб, али да сами бирамо управу. Уместо тога дан од нових газда, спустио пиштољ на сто и све нам је било нас нас на оно време сећа само стадион поред којег је остао где је некад била Основна школа „Јован Стерија Поповић“. Са за смештај фудбалера. Без обзира што је на папиру овај објект ни, више ни не знамо шта се тамо дешава – каже Зоран Матић.

Бежанија, од империје до транзиције

Житељи овог дела Београда обележили
500 година постојања насеља на
раскрсници царстава и цивилизација

Трагови два велика царства – Хабзбуршке монархије и Турске, Краљевине СХС и Југославије, послератног социјализма, транзиционог доба, као ретко где, укрштени су у селу Бежанија које је недавно обележило 500. годишњицу од оснивања. Поштоваоци традиције окупили су се на свечаној церемонији испред Светог Ђорђа, на празник Духове – стару славу овог места.

– На тај начин, уз литију вратили смо древни обичај. Духови су овде обележавани чак и неколико година после Другог светског рата, а наши стари причали су да ни тада мештани нису страховали да крену у свечану поворку – наглашава Волга Илић, председница Удружења „Стара Бежанија“.

Она каже да је у склопу прославе свечано откривен и споменик на углу Војвођанске и Сурчинске улице, обелиск висок пет метара: сваки центиметар симболише по једну годину од настанка Бежаније.

– Одржали смо и велику изложбу „Бежанија кроз време“. Поставка је садржавала документа из разних архива, као и старе фотографије поро-

Први пут се Бежанија помиње у Крушевнику, из манастира Добрун крај Вишеграда, се наводи да је у селу 1512. настањено 32 ства. У 17. и 18. веку, епидемије, глад и тулди у таласима су пустошили ово подручје, а стално попуњавали досељеници, бегуници из крајева јужно од Саве и Дунава. Нимљиво за Срба ово подручје постаје од

почиње Велика сеоба. Након тога хабзбуршки стигли у Војну границу и систем одбране од Тура. славно становништво не се досељава, па је овде по 1810. било 115 углавном домаћинстава. Како би де њихов број, аустријско до половине 19. века он и велики број немачки ста. Са тако измешаним становнишвом ово село за 20. век, у којем су преко је опет прошле велике и не војске – аустроугарска. Првом светском рату, а после и Хитлерова армија се овуда и повукле, али је

Црква Светог Ђорђа

А овако су
“Новости”
известиле о
прослави
великог
Јубилеја
“500 година”

РЕДАК ЈУБИЛЕЈ БИШЕ ОПШТИНЕ
**500 ГОДИНА
БЕЖАНИЈЕ**

ПОВОДОМ јубилеја - 500 година од првог помена Бежаније, у Новом Београду откривено је спомен-обележје у виду обелиска са спомен-плочом у помен прецима - мештанима Бежаније. Спомен-обележје је открио Слободан Кокотовић Бели, један од најстаријих Бежанијаца и аутор књиге о Новом Београду.

Монографија “Бежанија и Бежанијци” Петра Јовановића Бајина биће објављена на јесен и у њој ће се наћи подаци о породицама које су се доселиле у Бежанију до 1955. године. Ово дело биће прича о прошлости овог краја, првом спомену, насељавању за време Војне границе и нарочито периоду од друге половине 19. века.

Први запис о селу и његовим становницима је у Крушевском поменику из 1713. године, када је село Бежанија имало 32 домаћинства. Бежанија је све до 1955. године била самостална општина, када је припојена општини Нови Београд. Цео Нови Београд лежи на некадашњој територији општине Бежанија, па је овај редак јубилеј, уједно и јубилеј свих Ново-београђана. ■ А. К.

Печат историје на тринаестим годинама

1413.

Здружене војске деспота Стефана Лазаревића и турског принца Мехмеда 1413. однеле су победу у грађанском рату између Бајазитових синова. Српски војвода признао је врховну власт новоустоличеног султана Мехмеда Првог. Београд, кога је десет година раније прогласио својим престоним градом, у рату који је трајао више од деценије доживљава културни и материјални процват.

1613.

Београд, тада већ увелико под утицајем Османлија, добија прву јавну школу. Хрватски писац и лингвиста Бартол Кашић основао је исусовачку гимназију, која је тада бројала 32 ученика и била отворена за припаднике свих вероисповести и националности. Сматра се првом хуманистичком образовном установом на Балкану.

1713.

У спису „Крушевски поменик” наведено је име граничарског села Бежанија са 32 куће, које је, према истом извору, утемељено двеста година раније. То је прво историографско помињање неког од насеља које је данас део Београда на левој обали Саве.

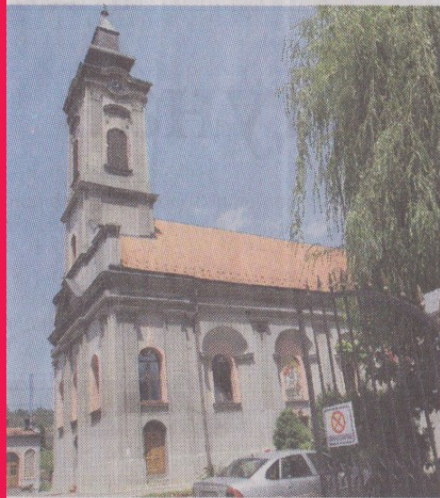
1813.

Карађорђе и вођство устанка одбија услове Букурешког мира који је Русија 1812. склопила са Портом. Османлије крећу у жесток напад на територију под контролом устаника. У јесен 1813. водиле су се најтеже битке. Покоравање Београда одјекнуло је у западној јавности: бечки „Винер цајтунг” известио је како су турске трупе задржале српско становништво, које није стигло да пребегне преко Саве, да гаси пожаре у граду. „Газета де Франс” у броју од 27. новембра бележи да је на територију Аустрије после слома устанка прешло 24.000 српских породица, па и сам вожд Карађорђе.

1913.

Убрзо после Лондонског мировног уговора,

Коса светог Ђорђа

Три века Бежаније у историјским документима

• Село које је данас окружено новобеоградским небодерима први пут је званично уписано у Крушевски поменик 1713.

• По овом извору, настало је најраније 1512. године и тада је имало 32 куће

Село Бежанија, прво насеље на подручју данашњег Новог Београда, ове године обележава три века од када је први пут званично поменуто у једном историјском извору као насеље у пограничном подручју између Аустрије и Гурске у којем живе Срби пребегли на леву страну Саве. У документ Крушевски поменик 1713. уписано је да је Бежанија настала најраније 1512. године и да је у доба када су овде стигли први мештани имала 32 куће.

Историографска потврда о постојању овог места појавила се и у једној немачкој мапи Средњег Београда, где се село јужно од Земунске помине под називом „Verschania“.

Прошле године прославили смо пола миленијума од настанка нашег места. Свечано смо открили споменик на месту где се спајају данашње Војвођанска и Сурчинска улица. Ово знање представља обелиск висок пет метара, који да сваки центиметар симболише по једну годину историје Бежаније. Светковину је обележила и велика изложба „Бежанија кроз време“ документима из разних архива и старим фотографијама породица из овог краја, а у нашем

Бежанија шездесетих година прошлог века

удару османлијских трупа, у походима западно од зидина талашњег Београда.

Досељавање православног живља не престаје у целом 18. веку, а биланс је да је према по-

Обелиск – симбол петовековног трајања

Фото З. Кршњанин

Монографија, музеј, улице...

У Удружењу „Стара Бежанија“ истичу да су прошле јесени објавили први део монографије – „Бежанија и Бежанинци“ Петра Јовановића.

– Други део овог списка требало би да буде завршен до половине ове године, када поново будемо прослављали славу Духове. Будући да поседујемо богату архивску грађу са више од три хиљаде фотографија, од којих је најстарија настала још 1896. најважније је да направимо квалитетан избор шта ће се наћи у књизи – каже Зоран Матијасевић из Удружења „Стара Бежанија“. Осим монографије, становници овог дела града покренуће иницијативу да се део старе школе у близини Храма Светог Ђорђа претвори у музеј у којем би био приказан историјски материјал.

– Уз то захтеваћемо и уређење дела Војвођанске улице који је сада запуштен – најављује Волга Илић.

**Овако је дневни
лист
“Политика”
известио
о Свечаној
академији
и промоцији
Монографије
“Бежанија у слици
и речи”, одржане
23.06.2013.**

Бежанија – древни предак Новог Београда

Становници и пријатељи старог села које је настало још пре пола миленијума, а данас се налази поред модерних небодера и блокова, обележили славу свог насеља – Духове

„Бежанија је и у прошлости остајала без Бежанинаца и празнила се после бројних ратова, епидемија и глади, али су увек уместо старих становника долазили нови, да Бежанију обнове и у њој живе, раде и децу рађају и тако укруг све до данашњих дана.” Овом реченицом најављена је монографија „Бежанија у слици и речи” која је синоћ представљена у Новом Београду, на дан када је један од најстаријих делова престонице, село Стара Бежанија, прославило своју славу, Духове.

Књига чији су аутори Зоран Матијасевић, Фрањо Фабијанец, Бранислав Ковачевић, Драган Гогин и Божидар Јојић обједињује око 4.500 старих фотографија и приближно 300 породичних историја и родослова. Осмишљена је као богато илустровани преглед мале, али живописне насеобине која се сматра претком модерних стамбених блокова, израслих на месту где је некада расло жито мештана овог краја. Од модерних небодера село које се налази преко улице старије је четири и по века, јер је у извору у којем се први пут помиње

– Крушевском поменику из манастира Добрун код Вишеграда – записано да је Бежанија настала најраније 1512. године.

Насеље су у време зачећа почетком 16. столећа чинила 32 домаћинства, а први „колонисти” били су досељеници из тадашње Србије који су, бежећи од Турака, овде стигли у „нови свет”, прешавши на леву обалу Саве. С обзиром на то да су најранији становници изабрали да на једном од тада стратешки најважнијих места на рубу Сре-

рије – Хабзбурга и Отомана, а није била поштеђена ни у Првом и Другом светском рату. У доба Аустроугарске настала је и прва фотографија, забележена у овом крају, и то 1896. Уз њу у монографији која се синоћ нашла пред посетиоцима објављени су и многи кадрови из времена Краљевине СХС, као и предратне и послератне Југославије.

Поменута је предратна кафана „Нови Београд”, која је овај назив имала много пре него што је уопште посто-

Са представљања књиге коју је објавило удружење „Стара Бежанија”

ма утемеље своје домове, у наредним епохама њихову нову територију непрекидно су заплускивали различити историјски догађаји.

Бежанија је као граничарско насеље била међу местима која су највише осетила смене власти две импе-

јала идеја о масовној изградњи на левој обали Саве.

Осим промоције књиге на синоћној прослави приказан је и документарни филм о Бежанији, после чега су организовани коктел и традиционална игранка.

– Цео дан је био посвећен нашој слави, па смо прво посетили свету литургију у цркви Светог Ђорђа, а онда кренули у свечану литију до најстаријег, већ заборављеног дела нашег гробља. Светковање су употпунили и производи израђени на традиционални начин, по угледу на старе уметничке занате – подвлачи Волга Илић, председница Удружења „Стара Бежанија” које је издавач монографије. Н. Б.

Метри као векови

Потомци старих житеља Бежанија прошле године на симболичан начин прославили су 500. годишњицу од настанка њиховог села – на кружном току где се спајају Војвођанска и Сурчинска улица открили су обелиск висок пет метара. Ова размера изабрана је због тога што је идеја да сваки центиметар представља по једну годину у њиховој пола миленијума дугој историји.

– Тада смо издали и монографију „Бежанија и Бежанинци”, а књига коју сада представљамо је наставак овог списка – наглашава Волга Илић.

У дневном листу “Политика” у ТВ програму, за 17.01.2014. године, најављено је приказивање документарног филма о Бежанији

Документарни филм „Бежанија”

ТВ СТУДИО Б, 22.35 – Заљубљеници и становници Бежаније направили су филм покушавајући да од заборава сачувају приче о настанку, трајању, породицама, њиховим родословима и обичајима тог старог београдског насеља.

Бежанијци своје насеље сматрају посебним, па су у настојању да сачувају његов стари дух написали обимну монографију и направили филм.

Иначе, филм је урађен по идеји проф. Петра Јовановића Бајина, старог Бежанијца, а по сценарију Зорана Матијашевића, који је на Бежанији живео дуже од 40 година.

Редитељ је Жељко Бајић, бежанијски зет, а наратор Дејана Буха, која је из старе бежанијске породице Мачвански.

А ово је најава приказивања филма, на ТВ Студио Б, у “Новостима”

ДОКУМЕНТАРАЦ О 500 ГОДИНА НОВОБЕОГРАДСКОГ НАСЕЉА, СТБ, 22.35

Бежанија од неолита до данас

НАЈСТАРИЈЕМ насељу на територији Новог Београда његови становници и заљубљеници направили су документарни филм, покушавајући тако да од заборава сачувају приче о настанку, трајању, породицама, њиховим родословима и обичајима. Приказује га Студио Б, вечерас у 22.35.

Археолошка ископавања доказују да је ово подручје било насељено још у неолиту, али се под именом Бежанија помиње од 1512. године.

Тим поводом је пре две године, по идеји проф. Петра Јовановића Бајина, старог Бежанијца, по сценарију Зорана Матијашевића, који

је на Бежанији живео дуже од 40 година, и у режији Жељкоа Бајића, бежанијског зета, снимљен овај филм. Наратор је Дејана Буха, из старе бежанијске породице Мачвански. ■